

Комарницька Оксана
викладач кафедри
економіки, фінансів, обліку та оподаткування
Подільський спеціальний навчально-реабілітаційний
соціально-економічний коледж,
м. Кам'янець-Подільський, Україна

ДЕМОГРАФІЧНІ ЧИННИКИ РЕАЛІЗАЦІЇ ТРУДОВОГО ПОТЕНЦІАЛУ РЕГІОНУ: ОЦІНКА ТА МОЖЛИВОСТІ РОЗВИТКУ

У забезпеченні стабільного і безпечного розвитку будь-якої держави, зокрема і України, важливу роль відіграє демографічний чинник. Саме від демографічних характеристик працездатного населення країни і показників демографічного розвитку залежить розвиток трудового потенціалу і, як наслідок, величина сукупного національного доходу [1, с. 280]. Кризові демографічні процеси останніх років призвели до сучасних та потенційних масштабних втрат трудового потенціалу.

Дослідженням реального стану сучасної демографічної ситуації, пошуку основних її причин займалися такі вчені, як О. М. Грیشнова, М. І. Долішній, А. М. Колот, І. С. Кравченко, Ю. М. Краснов, К. Якуба та інші.

На сучасному етапі соціально-економічного розвитку демографічний потенціал можна охарактеризувати як кризовий, про що свідчать тенденції до скорочення чисельності населення, погіршення його вікової структури на користь непрацездатної категорії, зростання смертності, скорочення середньої очікуваної тривалості життя, загального старіння населення.

Така ситуація викликана, з одного боку, зменшенням чисельності народжених і збільшенням кількості померлих, а з іншого – від'ємним сальдо зовнішньої міграції. Ці дві причини обумовили дуже значне зменшення чисельності населення України за останнє десятиріччя. Інший тривожний показник у динаміці населення – збільшення частки людей пенсійного віку і зменшення частки молоді, що показує процеси старіння населення і зменшує джерела ресурсів для праці.

Суперечливі демографічні процеси, що відбулися в країні не могли не вплинути на демографічну ситуацію в Хмельницькому регіоні, де відбулось зменшення чисельності населення як серед міських жителів так і сільського населення. При значному зменшенні чисельності жителів регіону особливо небезпечною залишається ситуація у сільській місцевості, де інтенсивність природного скорочення значно вища, ніж у місті. Така невтішна ситуація була обумовлена економічною кризою яка почалась в 2008 р., та досить суттєво вплинула на доходи мешканців, особливо сільських поселень регіону. Це пов'язано перш за все з гіршими умовами проживання, відсутністю можливості до навчання та самовдосконалення, недостатньо розвиненою соціальною інфраструктурою, відсутністю роботи тощо.

Починаючи з 2012 р. скорочення сільського населення уповільнюється. Така, на перший погляд, позитивна ситуація склалася не внаслідок покращення умов проживання чи створенні робочих місць, а через старіння сільського населення, які не мають наміру змінювати своє місцепроживання, через різке погіршення вікової структури населення сіл.

Таке значне постійне скорочення чисельності наявного населення області негативно відбивається на стані трудового потенціалу регіону. Це породжує тенденцію до того, що не відбувається простого відтворення трудового потенціалу регіону а це не може сприяти економічному розвитку та породжує демографічну кризу в регіоні.

Демографічна ситуація регіону характеризується процесом старіння населення. Чим більше припадає на одну особу в працездатному віці непрацездатних (показник демографічного навантаження), тим більш ефективною має бути праця населення для підтримання хоча б попереднього рівня життя.

Кількісні характеристики населення формуються не лише під впливом його механічного руху, але й природній рух населення є однією із найважливіших характеристик демографічної ситуації, що характеризується показниками народжуваності, смертності, а також природного приросту.

Динаміка природного руху населення у Хмельницькій області явно негативна: кількість народжених зменшується, а померлих – збільшується і, як наслідок, відбувається природне скорочення населення, відбувається процес депопуляції.

Демографічна криза є однією з важливих причин, які стримують розвиток трудового потенціалу в Україні, призводить до щорічного зниження рівня трудового потенціалу та скорочення ресурсів праці країни [2, с. 71].

Значна інертність відтворення трудових ресурсів не дозволяє сподіватися на швидке подолання негативних тенденцій у цій сфері та потребує застосування комплексних підходів на загальнодержавному рівні. Серед них основними мають стати: створення належних умов для повноцінного відтворення трудового потенціалу і професійно-інтелектуального розвитку; створення можливостей для продуктивного його використання через відповідне економічне підґрунтя, збалансований регіональний розвиток, впровадження системи стимулів до праці, забезпечення умов праці і життя, а також реалізація соціальних гарантій зайнятого і незайнятого населення в умовах ринкових відносин, що створить передумови для поліпшення всіх параметрів формування трудового потенціалу. Зволікання з вирішенням демографічних проблем несе в собі небезпеку ослаблення політичного та економічного впливу України у світі, робить можливим перерозподіл національних ресурсів та національного потенціалу України на користь інших держав [3, с. 8].

Список використаних джерел

1. Статівка Н. В. Демографічна складова економічної безпеки України / Н. В. Статівка, А. А. Смаглюк // Теорія та практика державного управління. – 2011. – Вип. 1. – С. 280–287.
2. Науменко О. В. Особливості стану та розвитку трудового потенціалу України в сучасних умовах / О. В. Науменко // Управління розвитком. – 2013. – № 17. – С. 70–73.
3. Пирожков С. І. Демографічний фактор у глобальній стратегії розвитку України / С. І. Пирожков // Демографія та соціальна економіка : Науково-економічний та суспільно-політичний журнал. – 2004. – № 1–2. – С. 5–20.